

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра політичних інститутів та процесів

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
РЕЛІГІЙНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ**

Освітня програма “Політологія”
перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Спеціальність **052 Політологія**

Галузь знань **05 Соціальні та поведінкові науки**

Затверджено на засіданні кафедри
політичних інститутів та процесів,
протокол № 6 від 28 грудня 2021 року

м. Івано-Франківськ – 2022

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Релігійна політика в Україні
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Викладач (-і)	Мищук Мар'яна Богданівна
Контактний телефон	0970878570
Е-mail викладача	mariana.mishchuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	2.Цикл професійної підготовки 2.2. Вибіркові дисципліни 2.2.2. Дисципліни вільного вибору студента
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/index.php?mod=course&action=ReviewOneCourse&id_cat=183&id_cou=5610
Консультації	Упродовж вивчення курсу згідно розкладу
2. Анотація до курсу	
<p>Дисципліна «Релігійна політика в Україні» є вибірковою дисципліною зі спеціальності «Політологія» для освітньої програми бакалавр «Політології», яка викладається в 5 семестрі в обсязі 3 кредити (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS). Курс розроблено таким чином, щоб надати учасникам необхідні знання, обов'язкові для того, щоб здобувачі мали змогу аналізувати процеси і явища взаємозв'язку політики і релігії; оцінювати сучасні явища соціально-політичного та релігійного життя України та світу з точки зору їх дальшої перспективи; усвідомити місце політики і релігії в цілому і як, специфічного явища суспільного життя в контексті інших соціальних явищ та процесів, економіки, релігії, науки, культури, освіти; пояснити особливості політичної і релігійної психології українців в державотворчих процесах.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p><i>Метою вивчення вибіркової дисципліни</i> «Релігійна політика в Україні» є глибоке вивчення і засвоєння студентами базових знань з релігієзнавства та політології в їх поєднанні, їх взаємозв'язку на суспільному (теократія, цезаропапізм, державна церква), на індивідуальному (главою церкви може бути глава держави і навпаки), на зовнішньому та внутрішньому (структурному і функціональному рівнях).</p>	
4. Компетентності	
<p>Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у політичній сфері суспільства, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій політичної науки.</p>	
<p>Загальні компетенції: ЗК-01 Знання предметної області. ЗК-03 Здатність бути критичним і самокритичним.. ЗК-07. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК-08. Здатність зберігати та примножувати моральні засади функціонування державно-церковних відносин.</p>	
<p>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:</p>	

- СКО.1 Здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.
- СКО.2. Здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування ідей класиків політичної науки та релігієзнавства.
- СКО.3. Здатність описувати, пояснювати політичні процеси на основі аналізу державно-церковної політики та впровадження її в життя.
- СКО.4. Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології у фаховій діяльності:
- СКО.5. Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.
- СКО.6. Здатність аналізувати публічну політику на місцевому національному, європейському та глобальному рівні.
- СКО.8. Здатність виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу.
- СКО.9. Здатність презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень

Результати навчання:

- РН01 Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності.
- РН03. Вміти критично мислити у сфері політологічної діяльності.
- РН04. Мати навички професійної комунікації,
- РН05. Вміти використовувати понятійно-категоріальний апарат політичної науки.
- РН06. Знати свої права та обов'язки як члена демократичного суспільства та використовувати їх у політологічній діяльності.
- РН07. Розуміти історію, закономірності та етапи генези державно-церковних відносин від найдавніших часів до сьогодення.
- РН08. Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.
- РН09. Вміти застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування ідей теоретиків політичної науки і релігієзнавства.
- РН10. Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, суспільно-політичних, національно-культурних та ідеологічних контекстах.
- РН12. Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.
- РН13. Вміти аналізувати публічну політику на місцевому національному, європейському та глобальному рівні .
- РН14. Застосовувати теорії класиків політичної науки і релігієзнавства у професійній діяльності.
- РН15. Виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу.
- РН16. Презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	18
семінарські заняття / практичні / лабораторні	16

самостійна робота			56
Ознаки курсу			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/вибірковий
5-й семестр	052 Політологія	III курс	Вибірковий
Тематика курсу			

Тема 1. Релігія і політика як соціальна реальність.

Тема 2. Соціальні аспекти релігійності.

Тема 3. Християнство та його генеза.

Тема 4. Українське православ'я як етнонаціональний феномен.

Тема 5. Соціальна доктрина католицизму.

Тема 6. УГКЦ в державотворчих процесах.

Тема 7. Етнічні релігії.

Тема 8. Релігія в етнодержавотворчих процесах.

Тема 9. Релігійна конфліктологія.

Перелік питань для обговорення на лекції та семінарських заняттях, список літератури для підготовки до кожного заняття та завдання для самостійної роботи, перелік індивідуальних науково-дослідних завдань та вимоги до їх виконання визначені робочою навчальною програмою навчальної дисципліни та розміщені в системі дистанційного навчання.

6. Система оцінювання курсу	
Загальна система оцінювання курсу	<p>Структура розподілу балів передбачає 4 форми контролю за навчанням студентів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) поточний контроль (30 балів); 2) контрольна робота (30 балів); 3) підготовка презентації/написання реферативної роботи (30 балів); 4) тест (10 балів). <p>Завершується курс заліком.</p>
Вимоги до письмової роботи	<p>Виконання письмової роботи передбачає:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) повторення студентами лекційного матеріалу та отриманих знань при підготовці та проведенні семінарських занять, самостійного опрацювання рекомендованої літератури з питань, що виносяться на модульний контроль; 2) написання письмової роботи передбачає виконання студентами в аудиторії індивідуального завдання, що вимагає: <ul style="list-style-type: none"> – виявлення розуміння сутності понять і термінів – 5 балів; – вміння структурувати основні явища та елементи дисципліни – 10 балів; – знання теоретичних засад, поглядів і праць відомих дослідників – 15 балів; <p>Загальна кількість – 30 балів.</p>

Семінарські заняття	Відповідь здобувача на семінарському занятті оцінюється за п'ятибальною системою за визначеними програмою навчальної дисципліни критеріями. Усна відповідь може бути доповнена наочними посібниками, зокрема, візуалізованою презентацією (обсягом 10-15 слайдів), зміст та використання якої оцінюється окремо.	
Критерії оцінювання презентації/реферату	робота є оригінальним самостійним дослідженням, у якому відбито творчий пошук студента, його вміння нестандартно мислити, працювати з науковими джерелами, висуваючи при цьому власні гіпотези з досліджуваних проблем;	25-30 балів
	наукове дослідження студента виконане на достатньо високому рівні, але має незначні недоліки в технічному оформленні, укладанні списку літератури, стилістиці тексту;	18-24 балів
	тема розкрита неповно	13-17
	робота не відповідає переважній більшості вимог до наукових досліджень, але має структуру, у списку літератури зазначено більше трьох джерел;	6-12 балів
	розкритий лише окремий аспект	5 бали
	презентація/реферат не зарахований	0
Умови допуску до підсумкового контролю	Здобувач допускається до підсумкового контролю (за навчальним планом – залік) за умови повного виконання всіх видів роботи, передбачених програмою навчальної дисципліни.	
7. Політика курсу		
<p>Політика вивчення навчальної дисципліни “Релігійна політика в Україні” передбачає набуття здобувачами визначених компетентностей через: аудиторну (лекції, семінарські та практичні заняття) та позааудиторну роботу (самостійне опрацювання окремих тем, підготовка до семінарських занять, виконання індивідуальних завдань, використання можливостей системи дистанційного навчання, практика).</p> <p>Консультації викладача, відпрацювання здобувачами пропущених аудиторних занять, отриманих незадовільних оцінок та подачі індивідуальних робіт – згідно розкладу.</p> <p>У випадку встановлення вияву академічної недобросовісності викладач пропонує здобувачеві повторно виконати передбачений навчальною програмою курсу вид роботи</p>		

8. Рекомендована література

Основна:

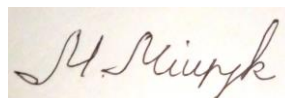
1. *Академічне релігієзнавство*: Підручник / За ред. А. М. Колодного. К., 2000.
2. *Вандишев В. М.* Релігієзнавство: Навч. посіб. К., 2009
3. *Історія і теорія релігії та вільнодумства*. К., 1993.
4. Колодний О.В. Практичне релігієзнавство як нова дисциплінарна комора професії / О.В. Колодний // *Українське релігієзнавство*. - 2009. - № Спецвип. 1. - С. 212-214. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukrr_2009_Spetsvip.1_23
5. Кислюк К.В., Кучер О.М. Релігієзнавство: Підручник. 5-е вид., виправ. і доп. – К.: Кондор, 2007.
6. Лубський В.І., Лубська М.В. *Історія релігій*: Підручник. – К.: Центр навч. літ-ри, 2004.

7. Релігієзнавство: Підручник /За ред. О.П.Сидоренка. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2007.
8. Харьковщенко Є.А. Релігієзнавство: Підручник.– К.: Наук. думка, 2007.

Допоміжна:

1. Балух В. Відносини держави і релігійних організацій: українські реалії і проблеми // Релігія та соціум. 2016. № 1-2. С. 47-54. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/relsoc_2016_1-2_9.
2. Бучма О. Держава – релігія – нація: взаємодія в українському суспільстві // Українське релігієзнавство. 2009. № 50. С. 171-174. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukr_2009_50_25
3. Бучма О. Держава, релігія і право в контексті творення громадянського суспільства в Україні // Релігійна свобода. 2009. № 14. С. 68-70. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/religfree_2009_14_14
4. Василяк А. Модель взаємовідносин держави і релігійних організацій у США // Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України. - 2009. Вип. 1. С. 279-289. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znrpadu_2009_1_29.
5. Гаюк І. Деякі сутнісні аспекти характеру історичної взаємодії держави та релігії // Релігія та соціум. 2010. № 1. С. 97-103. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/relsoc_2010_1_20.
6. Єленський В. Держава та релігійні інституції в Україні до і після Помаранчевої революції: політичний дискурс // Релігійна свобода. 2006. № 10. С. 99-103. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/religfree_2006_10_26
7. Маніліч О. В. Місце релігійних норм у правовій системі держави // Право і суспільство. 2012. № 4. С. 43-47. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2012_4_12.
8. Маринченко Г. Політика держави щодо релігії та віруючих у другій половині 40-х – початку 60-х рр. ХХ ст. // Релігія та соціум. 2010. № 1. С. 89-93. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/relsoc_2010_1_18
9. Мартиненко О. Теорія релігії Жоржа Батая // Релігія та соціум. - 2012. - № 2. - С. 24-29. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/relsoc_2012_2_6.
10. Молочко В. Релігія в демократичному просторі: межі впливу держави і церкви на процеси формування й утвердження відкритого громадянського суспільства // Релігійна свобода. 2009. № 14. С. 87-92. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/religfree_2009_14_20
11. Полетко В. Р. Чи може демократична конституційна держава уникнути релігійних основ легітиматії? // Наукові записки Українського католицького університету. Серія : Богослов'я. 2016. Вип. 3. С. 283-300. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nzuku_2016_3_18.
12. Радченко А. Ю. Функції релігійних об'єднань у світській державі // Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2015. Вип. 30. С. 176-184. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dbms_2015_30_18.
13. Сунегін С. О. Право, мораль і релігія як соціальні регулятори: об'єктивний та суб'єктивний виміри // Правова держава. 2017. Вип. 28. С. 145-163. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PrDe_2017_28_20.
14. Филипович Л. Церква – держава – суспільство в умовах утвердження релігійної свободи // Релігійна свобода. 2006. № 10. С. 63-67. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/religfree_2006_10_18
15. Вілсон Б. Соціологія релігії / Марина Хорольська (пер.з англ.). Х. : Акта, 2002. 344с.
16. Пірен М. І. Соціологія релігії: підручник для студ. вищих навч. закл. / Міжрегіональна академія управління персоналом. К. : Видавничий дім "Персонал", 2008.

Викладач

Міщук М.Б.